

prisiljeni krčiti zaradi varčevanja. Pri nas bi zato študentom ponudili en sam program, to je angleškega, slovenskega pa ne bi bilo več.

Peto zavajanje: V slovenščini se ne morem terminološko izražati tako, kot se lahko v angleščini, tudi strokovno in znanstveno pisanje v slovenščini je izguba časa. Tega snobističnega napletanja si nisem izmislila, slišala sem ga pred nedavnim iz ust nekega slovenskega univerzitetnika-naravoslovca, ki je nastopil v TV oddaji. Seveda gre za navadno spakovanje. Slovenski profesor, ki mu plače ne dajeta ne Hillary Clinton ne Donald Trump in ki ga torej plačujejo domači davkoplačevalci, očetje in mame njegovih študentov, je namreč hkrati s svojo znanostjo dolžan uporabljati, razvijati in mladim posredovati slovenski znanstveni jezik. Dolžan je napisati članke in učbenike v tem jeziku, ne le v angleščini. Dolžan je objavljati tudi v slovenskih znanstvenih revijah. Pa to tudi počne?! Tukaj, prav tukaj pogrešamo glas resornega ministrstva, pa tudi slovenskih rektorjev.

Ena večjih neumnosti, ki sem jih prebrala v naših poletnih polemikah o jeziku, je bila ta, da »sta tudi Prešeren in Cankar morala znati nemško«, češ, le pogledjte, kako sta bila internacionalna. Prešeren in Cankar pa sta seveda živela v avstrijski državi, v kateri je bila nemščina uradni jezik – tako, kot je zdaj slovenščina v Sloveniji. Kljub temu sta svoja najboljša dela napisala v slovenščini, v takrat – in danes! – zaničevanem jeziku. Prizadevala sta si, da bi bila slovenščina enakovredna vsem drugim evropskim jezikom, o kakršnikoli samostojni slovenski državi pa si nista upala sanjati. Danes tako državo imamo, slovenščino pa moramo ščititi pred Slovenci samimi. Pri tem naj dodam, da preprosti ljudje navadno vedo, kaj pomeni človeku jezik in si ga ne pustijo vzeti. Nekateri naši univerzitetniki pa so zboleli za provincialnim snobizmom, kakor je to jezikovno kugo poimenoval pisatelj Vlado Žabot.

Silvija Borovnik

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, silvija.borovnik@um.si

**SEM SLOVENISTKA
SEM NACIONALISTKA
SEM IDEALISTKA
SEM ...**

Nekaterih slovenistov se na naši fakulteti drži sloves neprilagodljivih za spremembe, novosti. Morda. Morda gre le za glas, ki bi stare južnoameriške civilizacije obvaroval pred Španci. Morda. Lahko da so procesi spreminjanja načina življenja, ki smo jim danes priča, nujni. (Ne vem sicer s katerega zornega kota, kdo je tisti, ki kaj opredeli kot nujno). Vendar pa je treba tudi

v teh trenutkih upoštevati pravice, ki jih kot posamezniki, državljani imamo. Nikomur, sploh pa ne v znanosti, ne bi smelo priti na pamet, da posega v svoje temeljne pravice in svoboščine niti v pravice in svoboščine drugega. Nikomur ne bi smelo priti na pamet, da bi na te posege le zaradi trenutne navidezne dobrobiti pristal in jih toleriral. Jaz teh posegov ne dovoljujem. Povsem vseeno je, kdo je jaz. Lahko je slovenistika, lahko študentka prava, lahko bodoča študentka, lahko strokovnjak, laik, lahko je kdo, ki se ne zmore, more oglasiti, lahko je kdo, ki se v tem trenutku ne zaveda pomena jezika, lahko je kdor koli ... Jaz je vedno govoreči (pisoči). Trenutno sem to jaz, ki ne dovolim, ki ne pristajam na predlagane spremembe jezikovnega člena.

Če bi šlo za poseg, kot je fizično nasilje (npr. v družini), bi temu ostro nasprotovali. Če bi šlo za pravice živali, bi temu ostro nasprotovali. Tu pa gre za poseg na področju kulture, družbe, jezika. Jezika, ki po besedah prof. dr. Ade Vidovič Muha: »... izraža človekove duhovne, miselne globine in duševne širine ter čustvene odzivnosti. Je odrazilo duha časa, narodne istovetnosti, družbene razsežnosti, ki opredeljujejo življenje, delo, mišljenje pripadnikov določene etnične skupnosti v času.« Ali kot je zapisala prof. dr. Breda Pogorelec: »R/azumevanje jezika /.../ je kakor sinteza večtisočletnega človekovega opazovanja lastnega izrazila, v katerem človek skozi besedo določa svet zunaj sebe in s katerim tudi lahko ustvarja /.../ svet po svojih predstavah in zamislih ...« Predlagane spremembe prvega člena o jeziku v visokem šolstvu vsiljujejo poenotenje načina življenja. Ta težnja vsiljuje eno samo kulturo kot vzorno in nujno za obstoj, onemogoča naravno pestrost ter sobivanje različnih kultur različnih (jezikovnih) skupnosti. Človekov odnos do narave se prenaša na odnos do sočloveka. Kdor ima moč, zlasti ekonomsko, si lahko privoščiti vsiliti svoje misli, pravila drugim. Slovenski narod s slovenščino kot maternim jezikom kot tak zagotavlja raznolikost. Ohranja možnost učenja strpnosti in tolerance. Naloga visokošolskih institucij ni le posredovanje znanja in usposabljanje študentov za opravljanje ustreznih poklicev in del znotraj obstoječih družbeno-ekonomskih danosti, ampak tudi vzgajanje v smislu ohranjanja in razvijanja tistih življenjskih področjih, ki človeka ločujejo od drugih zavestnih bitij. Zapisano opozarja na nujnost ohranjanja slovenske narodne identitete, kar ne vpliva škodljivo na kakovost visokega šolstva.

Z vidika besediloslovja je jasno, da je besedilo »pojavnost, ki se mu lahko samo približamo, ki ga skušamo razumeti, a je tudi tu razumevanje odvisno od naših notranjih izhodišč« (Pogorelec 2011: 30). Kot visokošolski učitelji lahko v slovenskem jeziku posredujemo bistveno več kakovostnih informacij, kot bi jih lahko v tujem jeziku, ki ga s tovrstno rabo pravzaprav zlorabljam. Sporočilna vrednost, ki se ustvarja ne le z golim prenosom informacij, ampak preko čustvenega doživljanja in izkustvenega poučevanja in študija, je v takem primeru osiromašena, študent pa nevede in nehote ne razvija svojih danosti, kar nujno hromi razvoj posameznika in družbe.

Že sedaj se kaže potreba po razvijanju spretnosti pismenosti v maternem jeziku. Rezultati raziskave Organizacije za gospodarstvo sodelovanje in razvoj (OECD) kažejo, da so slovenski odrasli po pismenosti, računanju in reševanju

problemov podpovprečni. Približno eden izmed štirih slovenskih državljanov v starostni skupini od 16 do 65 let je skromno podkovan v pismenosti, računanju in reševanju problemov, kar je precej višji delež kot v drugih državah članicah OECD (dostopno 2. 11. 2016 na <http://www.oecd.org/skills/piaac/Skills-Matter-Slovenia-Slovenian-Version.pdf>).

Na področju besedilnih spretnosti – to je tudi kritičnega branja – je povprečni odrasli državljan Republike Slovenije že tako šibkejši od drugih državljanov držav članic OECD. Z odpiranjem možnosti še večje pristnosti tujega jezika, tj. t. i. trivialne angleščine, te ugotovitve zanemarjamo. Kakor tudi temeljno poslanstvo znanstvenoraziskovalnega dela, tj. dvig kvalitete življenja vseh, ne le privilegiranih, elite. Zato menim, da se morajo študijski programi, ki so financirani iz slovenskega davkoplačevalskega denarja, izvajati izključno v slovenskem jeziku. Sprejemljiva se zdi misel, da bi imeli posebna, vzporedna (in le za tuje študente) skrajšana predavanja v tujem jeziku, npr. v angleščini. Ta naj bodo plačljiva.

VIRI IN LITERATURA

Breda POGORELEC, 2011: Stilistika slovenskega knjižnega jezika. *Jezikoslovni spisi II*. Ur. Mojca Smolej. Zbirka Lingua Slovenica Fontes. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Mira Krajnc Ivič

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, mira.krajnc@um.si

SLOVENŠČINA NE SME POSTATI ŽRTEV PROVINCIALNEGA SNOBIZMA

Slovenski državljanji vemo, kaj pomenijo luknje v zakonih. Drago smo jih plačali. Še zmeraj jih plačujemo. Zaradi njih je, ne ve se kam, izpuhtelo veliko slovenskega premoženja, z njim pa tudi delovna mesta, socialna varnost in slovenska razvojna perspektiva. Zato bi vsak politik moral dobro premisliti, preden si slovenski javnosti drzne ponujati ali celo vsiljevati novo zakonsko luknjo. Vendar pa se jim tak razmislek, kot kaže, še zmeraj ne zdi potreben. Saj zopet brezsranno skušajo uzakoniti prav to – kar na mnoge načine že krvavo plačujemo –, se pravi, novo zakonsko luknjo, ki nam ob vsem dosedanjem utegne pogoltniti tudi slovenščino.

Tokrat so se torej z luknjami v predlogu zakona lotili slovenščine kot učnega jezika – ki se po mnenju politikov z Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) in nekaterih visokošolskih učiteljev več ne izplača. Kar je, kot pravi pisatelj Boris Pahor, »pljunek v obraz« slovenski javnosti in slovenstvu.